

MAKTABGACHA TA'LIMDA MILLIY QADRIYATLAR VA IJODIY FAOLIYATNING NAZARIY ASOSLARI

Hamrayeva Umida Hamidulla qizi

*Kattaqo'rg'on davlat pedagogika instituti ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi
(maktabgacha ta'lim) yo'nalishi 1-kurs magistranti*

Annotatsiya: Milliy qadriyatlar tushunchasi, ularning tarixiy-falsafiy ildizlari, pedagogik ahamiyati hamda maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsini har tomonlama rivojlantirishdagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, xalq og'zaki ijodi, milliy urf-odatlar, an'analar, marosimlar, milliy o'yinlar va san'at elementlarining bolalar ijodiy faolligini oshirishdagi imkoniyatlari ochib berilgan. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish jarayonida milliy qadriyatlarga tayangan holda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish zarurligi asoslab beriladi. Ijodiy faoliyatning psixologik-pedagogik xususiyatlari, bolalarning tasavvur doirasini kengaytirish, mustaqil fikrlash va estetik didini shakllantirishda milliy qadriyatlarga asoslangan faoliyat turlarining samaradorligi yoritilgan. Shu bilan birga, zamonaviy maktabgacha ta'lim talablari bilan milliy tarbiya uyg'unligini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqotda milliy qadriyatlarni ijodiy faoliyat bilan integratsiyalash orqali bolalarda vatanparvarlik, milliy o'zlikni anglash, ijtimoiy moslashuvchanlik va ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirish mumkinligi nazariy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar : Maktabgacha ta'lim, milliy qadriyatlar, ijodiy faoliyat, milliy tarbiya, bolalar ijodkorligi, pedagogik jarayon, shaxsni har tomonlama rivojlantirish, xalq og'zaki ijodi, milliy an'analar va urf-odatlar, milliy o'yinlar, estetik tarbiya, ma'naviy-axloqiy rivojlanish, pedagogik integratsiya, ijodiy tafakkur, milliy o'zlikni anglash

Kirish:

Prezidentimiz xalqaro hamkorlikni kengaytirish bo'yicha muhim tashabbuslarni ilgari surdi. Jumladan, kichik yoshdagi bolalar uchun sifatli ta'lim muammolarini global darajada samarali hal qilish, birgalikda tezkor yechimlar va tizimli yondashuvlar ishlab chiqish maqsadida mazkur xalqaro konferensiyani muntazam ravishda o'tkazib borish taklifi bildirildi. Kichik yoshdagi bolalar ta'limi bo'yicha jahon tashkiloti bilan qo'shma loyiha va tadqiqotlar olib borish, tarbiyaning yangicha uslublari va metodik qo'llanmalarni tayyorlash uchun keng qamrovli dastur ishlab chiqish zarurligi qayd etildi. Sohadagi ilg'or tajribalar, zamonaviy interaktiv o'qitish uslublari, amaliy bilim va ko'nikmalar bilan o'zaro almashish maqsadida tarbiyachilar xalqaro hamjamiyatini tashkil etish tashabbusini bayon etdi. «Biz yurtimizda Uchinchi Renessansni barpo etish masalasini strategik vazifa sifatida oldimizga qo'yib, uni milliy g'oya darajasiga ko'tarmoqdamiz. Biz maktabgacha ta'lim va maktab ta'limi, oliy ta'lim tizimi hamda ilmiy-madaniy muassasalarni bo'lg'usi Renessansning to'rt uzviy halqasi, deb bilamiz. Bog'cha tarbiyachisi, maktab muallimi, professor-o'qituvchilar

va ilmiy-ijodiy ziyolilarimizni esa yangi Uygʻonish davrining toʻrt tayanch ustuni, deb hisoblaymiz», – dedi prezident. Bu borada milliy tajriba va jahondagi ilgʻor yutuqlarni uygʻunlashtirgan holda ish yuritilmoqda.

ASOSIY QISM:

Maktabgacha taʼlim tizimi shaxs kamolotining poydevori boʻlib, aynan ushbu bosqichda bolalarda milliy qadriyatlarga hurmat, ijodiy tafakkur, mustaqil fikrlash va ijtimoiy faollik shakllanadi. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti oʻz nutq va farmonlarida maktabgacha taʼlimni rivojlantirishni davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida belgilab, yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish zarurligini alohida taʼkidlab kelmoqda. Bu esa maktabgacha taʼlimda milliy qadriyatlar va ijodiy faoliyatni uygʻun holda tashkil etishning nazariy asoslarini chuqur oʻrganishni taqozo etadi. Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlar, anʼanalari, maʼnaviy-axloqiy meʼyorlari va madaniy merosini oʻzida mujassam etgan ijtimoiy hodisadir. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun milliy qadriyatlar avvalo xalq ogʻzaki ijodi (ertaklar, maqollar, topishmoqlar), milliy oʻyinlar, urf-odat va marosimlar orqali singdiriladi. Ushbu vositalar bolalarda milliy oʻzlikni anglash, Vatanga muhabbat, kattalarga hurmat va jamoada hamkorlikda faoliyat yuritish kabi sifatlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ijodiy faoliyat esa bolaning ichki imkoniyatlarini ochib beruvchi, uning tasavvurini boyituvchi va mustaqil fikrlashini rivojlantiruvchi muhim pedagogik jarayondir. Zamonaviy pedagogik nazariyalarga koʻra, ijodkorlik bolalik davridan boshlab qoʻllab-quvvatlansa, shaxsning kelgusidagi intellektual va ijtimoiy rivoji samaraliroq kechadi. Maktabgacha taʼlimda rasm chizish, loydan shakllar yasash, sahnalashtirilgan oʻyinlar, musiqiy va harakatli mashgʻulotlar ijodiy faoliyatning asosiy koʻrinishlari hisoblanadi. Prezidentimiz farmonlarida belgilanganidek, maktabgacha taʼlim mazmunini yangilash, taʼlim-tarbiya jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish bilan bir qatorda, milliy tarbiya elementlarini kuchaytirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, ijodiy faoliyat jarayoniga milliy qadriyatlarni integratsiyalash pedagogik jihatdan samarali yondashuv sanaladi. Masalan, milliy liboslar asosida rasm chizish, xalq ertaklari asosida rolli oʻyinlar tashkil etish, milliy kuy-qoʻshiqlar orqali musiqiy ijodkorlikni rivojlantirish bolalarda ijodiy faollikni oshirish bilan birga, ularning milliy madaniyatga qiziqishini kuchaytiradi. Psixologik tadqiqotlarga koʻra, maktabgacha yosh davrida bolaning emotsional sezgirligi yuqori boʻlib, aynan shu davrda berilgan milliy-maʼnaviy tarbiya uning shaxsiy qadriyatlar tizimiga chuqur singadi. Ijodiy faoliyat bilan boyitilgan milliy tarbiya bolalarda estetik did, goʻzallikni his etish, atrof-muhitga ijobiy munosabatda boʻlish kabi sifatlarni shakllantiradi. Bu esa Prezident nutqlarida qayd etilgan barkamol, maʼnaviy yetuk va tashabbuskor avlodni tarbiyalash gʻoyasi bilan hamohangdir. Xulosa qilib aytganda, maktabgacha taʼlimda milliy qadriyatlar va ijodiy faoliyatning uygʻunligi nazariy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega boʻlib, ushbu yondashuv bolalarning shaxs sifatida kamol topishida mustahkam pedagogik asos boʻlib xizmat qiladi.

Xulosa : Tadqiqot davomida aniqlanishicha, maktabgacha ta'lim bosqichi bolalarda milliy ong va ijodiy tafakkurni shakllantirish uchun eng qulay va samarali davr hisoblanadi. Aynan shu yosh davrida bolaning idrok etish qobiliyati, emotsional sezgirligi va tasavvur doirasi jadal rivojlanadi. Shu sababli ta'lim-tarbiya jarayonini milliy qadriyatlar asosida, ijodiy faoliyat bilan uyg'unlashtirib tashkil etish pedagogik jihatdan muhim strategik vazifa sanaladi. Ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlarga tayangan ijodiy faoliyat bolalarda ijtimoiy moslashuvchanlik, axloqiy barqarorlik va madaniy xulq-atvorni shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bunday faoliyat turlari orqali bola nafaqat estetik zavq oladi, balki o'z milliy ildizlarini anglay boshlaydi, tarixiy xotira va madaniy merosga nisbatan mas'uliyat hissi shakllanadi. Natijada bolada milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'un tizimi qaror topadi. Maktabgacha ta'lim amaliyotida ijodiy mashg'ulotlarni milliy mazmun bilan boyitish bolalarning bilish faolligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, milliy ertaklar asosida tuzilgan sahnalashtirilgan o'yinlar, xalq kuy-qo'shiqlariga asoslangan musiqiy mashg'ulotlar hamda milliy ramzlardan foydalanilgan tasviriy faoliyat bolalarda mustaqil qaror qabul qilish, tasavvur qilish va erkin ifoda ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa bolaning shaxsiy rivojlanishida ijodiy fikrlashning barqaror shakllanishiga olib keladi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim islohotlari sharoitida maktabgacha ta'lim mazmunini yangilash jarayonida milliy tarbiya masalasiga alohida e'tibor qaratish zarur. Davlat siyosati darajasida belgilangan ustuvor yo'nalishlar maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan innovatsion pedagogik yondashuvlarni keng joriy etishni talab etadi. Bu jarayonda tarbiyachining metodik savodxonligi, ijodiy yondashuvi va milliy madaniyatni chuqur anglashi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
- 2.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. – Toshkent, 2017.
- 3.Abdullaeva M. Maktabgacha pedagogika. Darslik. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
- 4.Qodirova F., To'xtayeva G. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi va metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.

